

УДК 339.9

В. А. Федоров

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ СУВЕРЕННОЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Основною метою державних зовнішніх позик є сприяння зміцненню економічного потенціалу, подоланню фінансових труднощів уряду країни-одержувача, надання продовольчої допомоги.

Державні зовнішні позики надаються в грошовій чи товарній формі. Як правило, вони бувають середньостроковими і довгостроковими. Грошові позики випускаються у валюті країни-кредитора, країни-позичальника або у валюті третьої країни. Погашення позик за згодою сторін здійснюється товарними поставками або валютою. Погашення позик і виплата процентів за ними може здійснюватись після завершення пільгового періоду, який, як правило, надає відстрочку погашення позики на 3-5 років після її використання.

Мета – дослідити значення Міжнародного валютного фонду у формуванні зовнішнього державного боргу суверенної України.

Виклад основного матеріалу. Основними кредиторами України є розвинуті країни: Федеративна Республіка Німеччини, США, Франція, Японія і інші. Допомога з їх боку надається у формі міжурядових позик і міжбанківських кредитів. Як правило, вони надаються для фінансування товарних поставок за міжурядовими угодами, компенсаційних угод і регулювання платіжного балансу країни-позичальника.

Інституційна система міжнародних і валютно-фінансових відносин включає численні міжнародні організації. Їх об'єднує спільна мета – розвиток співробітництва і забезпечення цілісності та стабілізації складного і суперечливого всесвітнього господарства. До організацій, що мають всесвітнє значення, відносять спеціалізовані інститути ООН, такі як: Міжнародний валютний фонд; Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародна асоціація розвитку; Міжнародна фінансова корпорація, Світовий банк. Відносини України з міжнародними фінансовими організаціями юридично зумовлюються Законом України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» та угодами між Україною і вказаними організаціями [1].

Сутність відносин щодо зовнішнього боргу розкривається через специфічні характеристики цих відносин, що відрізняють їх від боргових відносин між резидентами однієї країни. Ці специфічні особливості зумовлені економічними, політичними та правовими відмінностями позичальника та кредитора, а також взаємозв'язком зовнішнього боргу з державним бюджетом і платіжним балансом.

Таким чином, зовнішній борг будь-якої країни є сумою її зобов'язань, що склалися на певну дату перед іноземними кредиторами у формі грошей, товарів, послуг. Світовий банк, надаючи статистику за зовнішньою заборгованістю, виділяє окремо: довгострокову заборгованість, заборгованість перед Міжнародним валютним фондом (МВФ), короткострокову заборгованість.

До довгострокової належить заборгованість тривалістю понад один рік у складі: державного прямого боргу, що утворюється внаслідок запозичень держави; державного умовного боргу, який є результатом того, що держава виступає гарантом за запозиченнями інших суб'єктів господарювання, не гарантованого державного боргу приватних суб'єктів господарювання.

Короткострокову заборгованість формують: кредити терміном не більше одного року; платежі з обслуговування довгострокових кредитів (відсотки та комісійні), що за графіком мають сплачуватися в поточному році.

Аналіз міжнародного ринку запозичень доводить, що є стійкий зв'язок між рівнем економічного розвитку країни та співвідношенням її зовнішніх коротко- й довгострокових запозичень. На певному етапі економічного розвитку країни зменшується її залежність від зовнішніх запозичень, насамперед довгострокових, що пояснюється накопиченням у неї достатніх за обсягом внутрішніх «довгих» капіталів [2, с. 28].

Істотною в кредитуванні уряду України є допомога міжнародних фінансово-кредитних організацій, насамперед Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Ці міжнародні фінансово-кредитні організації фінансують програми економічної перебудови і розвитку різних держав світу. Допомога МВФ України спрямовані насамперед на стабілізацію функціонування грошово-кредитної системи, а Світового банку – на фінансування критичного імпорту та підтримку бюджету, а також фінансування різних інвестиційних проектів.

Зовнішній державний борг – сукупність зобов'язань органів державної влади всіх рівнів перед нерезидентами за непогашеними позиками та нарахованими відсотками, а також зобов'язань підприємств, гарантованих органами державної влади [3, с. 139–238].

Відповідальність щодо обслуговування цих кредитів несе безпосередній позичальник, який самостійно погашає іноземні кредити за рахунок власних коштів, тому фінансові зобов'язання держави щодо погашення таких кредитів мають умовний характер.

Але в разі невиконання безпосереднім позичальником своїх боргових зобов'язань перед нерезидентом згідно з умовами угоди про позичання набуває чинності державна гарантія щодо виконання платежів на користь

іноземного кредитора. У такому разі умовні державні фінансові зобов'язання стають прямими [4].

Усі державні внутрішні та зовнішні запозичення здійснюються в межах граничного обсягу державного боргу. Для додержання стабільної економічної ситуації в країні загальна сума запозичень не повинна перевищувати критичну загальну суму державного боргу та має відстежуватись та контролюватись відповідними органами.

Міжнародний державний кредит включає сукупність відносин, в яких держава виступає на світовому фінансовому ринку в ролі позичальника чи кредитора. Ці відносини набувають форми державних зовнішніх позик, які надаються на принципах зворотності, строковості і відплатності та включаються в державний борг країни.

Зовнішні державні запозичення активно використовуються як інструмент фінансової політики. Зокрема, погашення зовнішньої державної заборгованості може бути засобом стерилізації наднормативних бюджетних доходів.

Жодні правовідносини в галузі державного кредиту не можуть виникати і розвиватися без відповідного правого їх оформлення, створення нормативної бази та чіткої системи взаємодії з міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

Ці організації надають країнам кредити, розробляють принципи функціонування світової валютної системи та здійснюють міждержавне регулювання валютно-кредитних і фінансових відносин [5, с. 105].

Багатосторонні установи відіграють значну роль у вирішенні проблем заборгованості шляхом забезпечення вагомим зовнішнім фінансуванням програм змін. Головна роль міжнародних банків розвитку пов'язана з концесійним та неконцесійним фінансуванням із метою розвитку. Поряд зі світовими існують ще й регіональні та міжурядові банки; Європейський інвестиційний банк, Міжамериканський банк розвитку; Азіатський банк розвитку; Африканський банк розвитку та ін.

Чимало країн спираються на багатосторонні джерела для отримання коштів на розвиток і залучення додаткових коштів. Основними багатосторонніми джерелами надання коштів є МВФ та Світовий банк.

Для управління світовою валютною системою, що ґрунтується на стабільних курсах вільно конвертованих валют, учасники Бреттон-Вудської конференції створили МВФ, котрий надає короткострокове фінансування державам-членам, які мають проблеми з платіжним балансом. Міжнародний банк реконструкції та розвитку доповнює орієнтацію МВФ з допомогою розвитку інфраструктури окремих країн [6, с. 1357].

У сфері міжнародного регулювання світових валютних і фінансових ринків перебудовується і модернізується інституційна структура регулювання, посилюються вимоги до інформаційної прозорості валютних та фінансових політик, що проводяться урядами держав. Виникають нові інструменти попередження криз, такі як «цільові кредитні лінії». Збільшується вплив та відповідальність країн, що розвиваються, і приватних інвесторів у подоланні й непоширенні кризових явищ.

Головними суб'єктами міжнародних відносин на сучасному етапі є національні держави, які для вироблення певних форм, моделей взаємодії об'єднуються у всесвітні й регіональні міжнародні організації (ООН, МВФ, НАТО та ін.).

Світовий банк, або Міжнародний банк реконструкції і розвитку, займається проблемами довгострокового економічного розвитку країн, які здійснюють складний процес модернізаційних трансформацій. Пріоритетними для нього є структурні перетворення економіки, системи освіти й охорони здоров'я, що вимагають довгострокового кредитування.

Банк спеціалізується на двох типах кредитів: цільові, призначені для фінансування конкретних інвестиційних проектів (наприклад, будівництва доріг), і програмні, покликані допомогти уряду провести структурну перебудову галузей промисловості чи системи зв'язку.

МВФ займається проблемами ринкових перетворень тих країн, які здійснюють цей процес, акцентуючи при цьому увагу здебільшого на проблемах фінансової стабілізації – скорочення бюджетного дефіциту і приборкання темпів зростання грошової маси. Якщо уряди не дотримуються цих вимог, вони можуть не отримати кредити МВФ.

МВФ (International Monetary Fund, IMF) – міжурядова фінансово-кредитна організація, яка має статус спеціалізованої установи ООН. Створена у 1945 році після ратифікації Угоди, розробленої під час міжнародної валютно-фінансової конференції у Бреттон-Вудсі (1944 рік). Почала функціонувати в травні 1946 року. Кошти МВФ становлять близько 300 млрд. доларів.

Україна посідає у МВФ 21 місце за розміром своєї квоти, яка складає близько 1,4 млрд. доларів США [7, с. 86].

Фонд покликаний сприяти міжнародному співробітництву у валютній сфері та розширенню і збалансованому зростанню міжнародної торгівлі і відповідно зростанню зайнятості і поліпшенню економічних умов країн-членів. Він забезпечує функціонування Міжнародної валютної системи через погодження і координацію валютної політики, підтримання валютних курсів, а також забезпечує упорядковані відносини у валютній сфері між країнами-членами. МВФ допомагає країнам-членам через надання позик і кредитів в іноземній валюті для регулювання платіжних балансів і стабілізації валютних курсів, а також виконує інші функції.

Країни-учасниці, які підписали угоду про МВФ, взяли на себе зобов'язання у міжнародних валютних відносинах визнати особливу роль долара США, який прирівнювався до золота (35 дол. за одну трійську унцію чистого золота). Встановлення і підтримання фіксованих курсів валют має здійснюватися відносно долара США.

Кредити МВФ поділяються на:

- звичайні кредити фонду, які надаються для подолання тимчасових труднощів платіжного балансу в рамках одного року (з перспективою подовження до 4-5 років);

- компенсаційні кредити, що їх надають для компенсації зменшення експортної виручки, яке сталося з причин, незалежних від країни-позичальника, терміном на 3-5 років;

- стабілізаційні кредити терміном до 3-1 років, які надаються для фінансування створення запасів сировини, що добувається в країні в разі несприятливої кон'юнктури на світових ринках.

МВФ здійснює і так зване розширене фінансування, що має цільове призначення –здійснювати структурну перебудову зовнішніх рахунків у разі серйозних порушень платіжного балансу. Погашення може відбуватися протягом 4–10 років.

При цьому кредитні операції здійснюються тільки з офіційними органами країн-членів МВФ: національними банками, казначействами, валютними стабілізаційними фондами.

Однією з форм міждержавного кредитного регулювання є створення спеціальних фондів запозичення ресурсів. Роль МВФ полягає в посередництві між країнами, які потребують коштів, і країнами-кредиторами та встановлення контролю над валютно-фінансовою політикою держави-позичальника.

З 1992 р. членом МВФ є й Україна, якій у першій половині 90-х років надано фінансову допомогу в сумі 742 млн. дол. для подолання труднощів, а саме покриття дефіциту зведеного платіжного балансу, який утворився внаслідок серйозних деформацій у традиційній системі зовнішньої торгівлі й розрахунків з окремими країнами. У період 1995–1999 рр. Україна отримала позики від МВФ за програмами stand-by. Головною метою цього кредиту є підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України. Саме в цей період було здійснено ряд заходів щодо регулювання валютних курсів, системи платежів та ліквідації обмежень, котрі стримували зростання міжнародної торгівлі. Загальна сума позичок від МВФ на початок 1999 р. становила понад 3 млрд. дол. [8, с. 280].

Як вже зазначалося вище, при наданні кредитів МВФ ставить перед країнами-боржниками деякі політичні та економічні умови, які втілюються програмах перебудови економіки. Цей порядок називається принципом обумовленості. Як правило, вказані програми охоплюють заходи, що належать до сфери бюджетно-податкової, кредитно-грошової політики, цінового механізму, зовнішньої торгівлі, міжнародних кредитних та валютно-розрахункових відносин. Вони пов'язані зі зменшенням державних витрат, підвищенням податків і ставки позикового процента, зміною валютного курсу та інше.

У квітні 1992 року на прохання України Міжнародний валютний фонд прийняв рішення про членство України у відповідних фінансових організаціях. З червня 1992 року Верховна Рада України ухвалила відповідний Закон «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій». З вересня 1992 року Україна стала членом МВФ.

Міжнародний валютний фонд у своїй діяльності керується міжнародною угодою країн-членів, що має назву «Статті угоди про МВФ». Із цього часу Україна підтримує активні ділові відносини з МВФ та зобов'язана виконувати взяті на себе із підписанням «Статей угоди про МВФ» зобов'язання. Основні зобов'язання, що стосуються валютного регулювання в середині країни, містяться в статті 8 Угоди та стосуються регламентації валютних обмежень що їх можуть вводити країни-члени на власних територіях. Основний зміст статті зводиться до неможливості введення будь-яких істотних валютних обмежень державою-членом на власній території без погодження такої дії з МВФ. Таким чином, після приєднання України до статті VIII Статуту Міжнародного валютного фонду вона не може обмежувати проведення розрахунків між резидентами та нерезидентами за поточними торговельними валютними операціями в національній грошовій одиниці. Тому органи валютного контролю для реалізації економічної політики держави змушені вживати адміністративних заходів, спрямованих на підтримку курсу гривні й регулювання платіжного балансу.

Кожна країна-учасниця, вступаючи у Фонд, робить відповідний внесок, який визначається встановленою квотою. Розмір такої квоти, що переглядається з періодичністю в п'ять років, розраховується на основі оцінки економічного потенціалу окремих країн у світовому господарстві. Відносно розміру квот визначається «вага» голосу кожної країни в керівництві Фондом та обсяг її можливих запозичень. Квота України на кінець 1992 р. становила 0,7%. Відповідно до цієї квоти вступний внесок для України було визначено в розмірі 911 млн. дол. США. Згідно з існуючим положенням із визначеної суми лише 22,7% виплачується у вільно конвертованій валюті (ВКВ), а решта – в національній грошовій одиниці. Враховуючи гостру нестачу ВКВ, Україна скористалася так званим Фондом запозичення при МВФ для країн-членів, що зазнають фінансових труднощів. Необхідний внесок оформлено як борг, під який Україні надано безпроцентний і безстроковий кредит, що по можливості буде погашено [9, с. 15].

Ставши членом МВФ Україна водночас увійшла до структури Світового банку, їй виділено квоту в 10678 акцій на загальну суму в 1,3 млрд. дол. США. Валютну готівку за членство України в банку на суму 7,9 млн. дол. США внесли Нідерланди, що є країною-опікуном нашої держави у цій банківській структурі.

Слід відзначити, що Україна як держава поки що фактично не має реального доступу на міжнародні фінансові ринки. Зовнішнє фінансування вона може отримати переважно з офіційних джерел. А головне офіційне джерело – це МВФ. І навіть можливе однобічне фінансування з боку таких країн, як Японія, як правило, пов'язане з домовленостями з Фондом. Крім того, політика Фонду, яка проводиться в Україні і пов'язана з грошовою підтримкою, спрямована на стабілізацію соціально-економічної ситуації в Україні.

Фінансові ресурси МВФ надаються Україні на досить пільгових умовах: строк сплати 3-5 років, початок оплати – через три роки, процентні ставки за кредит – від 5,75% до 6,29%.

Кредити, що залучаються від МВФ, використовуються для підтримки курсу національної валюти та для фінансування дефіциту платіжного балансу України і покликані пом'якшити економічні труднощі в процесі проведення економічних реформ, які дають змогу забезпечити у перспективі економічне зростання в країні. Без проведення програми економічних перетворень фінансова підтримка з офіційних джерел не має сенсу, бо в цьому разі позикові кошти використовуватимуться на фінансування лише поточних проблем платіжного балансу, які без реформування економіки знову нагромаджуватимуться і перетворюватимуться у додатковий тягар. Значною мірою завдяки співробітництву з МВФ наша країна спромоглася залучити значні кредитні ресурси Світового банку.

Надання кредитів міжнародними фінансовими установами, зокрема з боку МВФ та Світового банку, є сигналом для інших міжнародних фінансових гравців про сприятливий інвестиційний клімат в Україні.

Ресурси, отримані від МВФ, спрямовуються на збільшення валютних резервів з метою зменшення дефіциту платіжного балансу і досягнення стабілізації грошово-кредитної системи. Розпорядником ресурсів, наданих МВФ Україні, виступає Національний банк України.

У співробітництві України з МВФ в межах кредитних програм можна виділити кілька етапів.

Перший етап (1994–1995 роки). У цей період Україні було надано фінансову допомогу у вигляді системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ або 763,1 млн. дол. США для підтримки платіжного балансу України. Проте через невиконання Україною ряду умов програму було завершено завчасно.

Другий етап (1995–1998 роки). Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ. (1935 млн. дол. США.) за трьома річними програмами «Стенд-бай». Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.

Третій етап (1998–2002 роки). Програма розширеного фінансування, передбачала надання Україні кредиту на загальну суму 2,6 млрд. дол. США. У грудні 2000 року термін дії Програми EFF було продовжено до вересня 2002 року, але в решті-решт Фонд так і не надав Україні залишкової суми кредитів (визнавши негативними висновки останнього перегляду ходу виконання програми). Таким чином, Україна отримала в рамках Програми 1193,0 млн. СПЗ (1591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.

Четвертий етап. (2004–2005 роки). Після завершення співробітництва за цією Програмою уряд України серед прийнятних форм подальшого співробітництва України з Міжнародним валютним фондом на безкредитній основі обрав попереджувальну програму «Стенд-бай».

29 березня 2004 року Рада директорів МВФ затвердила програму «попереджувальний стенд-бай» для України, за якою передбачалася можливість України отримати кредит на суму 411,6 млн. СПЗ, що є еквівалентом

приблизно 600 млн. дол. США. Згідно з досягнутими домовленостями Україна мала право на отримання кредиту у випадку, якщо в країні погіршиться платіжний баланс або стан валютних резервів. Програма «попереджувальний стенд-бай» також мала спрямовуватися на забезпечення поступової трансформації відносин між Україною та МВФ до безкредитних. Угода була підписана терміном на 12 місяців, строк дії цієї угоди закінчився відповідно до її умов.

Наступним етапом у відносинах з МВФ стали безкредитні відносини між Україною та МВФ. Співробітництво України з МВФ було зосереджено на наданні технічної допомоги, спрямованої на усунення загроз стабільності та вирішення проблем, пов'язаних із макроекономічною, грошовою, валютною, податковою та бюджетною політикою. У середньостроковій перспективі таке співробітництво також може включати надання технічної допомоги з питань, пов'язаних із боргом, тіньовою економікою та прогнозуванням [10, с. 314].

У 2008 році в умовах несприятливої ситуації на світових фінансових ринках Україна звернулася до МВФ за фінансовою підтримкою. Результатом стало затвердження МВФ 5 листопада 2008 року програми для України за дворічною угодою «стенд-бай» з обсягом фінансування 16,43 млрд. дол. США (800% квоти України). У рамках програми «стенд-бай» Україні надавалася підтримка з метою сприяння стабільному та справедливому довготерміновому зростанню, яке повинно було б досягатися шляхом втілення в життя визначених заходів економічної політики. Протягом дії програми «стенд-бай» було отримано три транші загальним обсягом 10,6 млрд. дол. США, з яких 4,5 млрд. дол. США було спрямовано безпосередньо до Державного бюджету на фінансування фіскального дефіциту, в тому числі на погашення зовнішніх боргових зобов'язань Уряду України.

Перший транш кредиту на суму 3 млрд. СПЗ Україна отримала 7 листопада 2008 року. Усі кошти надійшли до Національного банку України і були зараховані до золотовалютного резерву з метою використання їх для покращення стану платіжного балансу, підтримки обмінного курсу національної валюти та ліквідності банківського сектору. Другий транш на загальну суму 1,875 млрд. СПЗ було отримано 12 травня 2009 року. Кошти було розподілено наступним чином: 1 млрд. СПЗ отримало Міністерство фінансів для фінансування фіскального дефіциту, в тому числі на погашення зовнішніх боргових зобов'язань Уряду, 875 млн. СПЗ отримав Національний банк України для поповнення міжнародних резервів з метою регулювання платіжного балансу, підтримки обмінного курсу гривні та ліквідності банків.

Третій транш за програмою було в повному обсязі зараховано на рахунок Державного казначейства України для вирішення питань підтримки бюджетного сектора.

Четвертий транш у сумі близько 3,9 млрд. дол. США передбачалося отримати у листопаді 2009 року. Однак перегляд програми завершено не було, а фінансування фактично було припинено.

У серпні та вересні 2009 року Україна, як країна-учасниця МВФ, отримала кошти на свій рахунок авуарів в рамках загального та спеціаль-

ного розподілів на загальну суму 1,309 млрд. СПЗ. У листопаді і грудні 2009 року для виконання рішення Кабінету Міністрів України Міністерство фінансів зверталося до МВФ з вимогою про конвертацію зазначених фінансових ресурсів. За результатами проведеної роботи було залучено 1,228 млрд. СПЗ (еквівалент 2 млрд. дол. США).

Ресурси, отримані від МВФ, дозволили Уряду та Національному банку втримати макроекономічну ситуацію під контролем, не допустити дефолту та в умовах розвитку кризових явищ в економіці дозволили не скорочувати фінансування соціальних видатків. Також програма з МВФ стала сигналом для інвесторів, який допоміг втримати рейтинги України та її цінних паперів на прийнятному рівні.

Справді, співробітництво МВФ з Україною не забезпечило миттєвого припинення спаду виробництва або негайного підвищення рівня життя населення. Проте позики пом'якшили короткострокові негаразди реформ, зокрема щодо рівня життя населення. Якби МВФ не давав кредитів Україні, неминучі корективи в показниках платіжного балансу й бюджету під впливом ринкових сил відбувалися б ще швидше й болісніше.

У 2013 році завершилася попередня програма співпраці України й МВФ Stand-buy. За нею, державі мали надати 15,2 млрд. дол. США кредиту на проведення реформ і поліпшення стану економіки. Відповідної угоди було досягнуто в середині 2010 року. До кінця 2010-го Україна отримала кілька траншів на 3,4 млрд. дол. США. На цьому надання кредиту завершилося через те, що Україна не виконала частини зобов'язань.

Крім того, в 2013 році Україні довелося повернути рекордну суму – 12,3 млрд. дол. США внутрішніх і зовнішніх зобов'язань. Зокрема, 5,7 млрд. дол. США було повернуто МВФ.

На початку 2014 року українська влада знову звернулася до МВФ по допомогу. Із 4 по 28 березня 2014 експерти МВФ вивчали стан української економіки. 30 квітня МВФ схвалив виділення грошей в розмірі 17,01 млрд. дол. США, які згідно з програмою stand-by нададуть траншами за результатами моніторингових місій [11].

До вищезазначеного слід додати, що перевага іноземних інвестицій полягає в тому, що, по-перше, іноземні корпорації, виходячи на український ринок, впроваджують передові технології, нову організацію праці та менеджменту, по-друге, регулярно сплачують податки в бюджет, розв'язують проблему зайнятості й належної оплати праці [12, с. 27].

Висновки. Питання про вплив монетарних факторів на фінансові потоки державного бюджету й формування зовнішнього боргу аж до поточного моменту є предметом жвавих дискусій. Так, інфляція є джерелом «інфляційного податку», що збирає держава завдяки своїй монополії на емісію грошей, і одночасно призводить до зниження реальних доходів підприємств та податкових надходжень, а також зростання державних витрат. Ще більш складна і багатогранна роль власне емісійної політики, що виступає одночасно як інструмент грошово-кредитного регулювання і як інструмент бюджетної політики.

Література

1. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України від 03.06.1992 № 2402-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 33. – Ст. 474.
2. Рязанова Н.С. Сучасні тенденції зовнішньої заборгованості / Н.С. Рязанова // Фінанси України. – 2005. – № 7. – С. 26.
3. Лютий І.О. Державний кредит та боргова політика України [Текст] : монографія / І.О. Лютий, Н.В. Зражевська, О.Д. Рожко ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 352 с.
4. Василик О.Д. Державні фінанси України : підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
5. Козик В.В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини / В.В. Козик, Л.А. Панкова, О.Ю. Григор'єв, А.О. Босак. – К. : Вікар, 2003. – 368 с.
6. Зражевська Н.В. Фактори, що впливають на обсяг зовнішнього державного боргу / Н.В. Зражевська // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – 2004. – Вип. 194: в 5 т. – Т. V. – С. 1352.
7. Виходцев О.Г. Критика діяльності та політики Міжнародного валютного фонду / О.Г. Виходцев // Доповіді науково-практичної конференції. – Чернівці : Рута, 2007. – Том II. – С. 85-90.
8. Печенюк Н.М. Проблема управління зовнішнім державним боргом України та шляхи їх вирішення / Н.М. Печенюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 7(121). – С. 274–282.
9. Бодров В. Трансформація економічних систем: роль міжнародних фінансових / В. Бодров // Вісник національної академії державного управління при Президенті. – 2004. – № 4. – С. 12.
10. Фінансове право : навч. посіб. / за заг. ред. Д.М. Павлова, О.А. Кузьменко, А.Г. Чубенка. – К. : КНТ, 2009. – 520 с.
11. Ормоцадзе М. МВФ затвердив кредит Україні [Електронний ресурс] / М. Ормоцадзе // Forbes Україна. – Режим доступу : <http://forbes.ua/ua/business/1370481-mvf-zatverddiv-kredit-ukrayini>.
12. Башко В.Й. Зовнішнє фінансування дефіциту бюджету в контексті інвестиційної діяльності держави / В.Й. Башко // Економіка, фінанси право. – 2006. – № 12. – С. 27.

А н о т а ц і я

Федоров В. А. Значення Міжнародного валютного фонду у формуванні зовнішнього державного боргу суверенної України. – Стаття.

У статті досліджується значення Міжнародного валютного фонду у формуванні зовнішнього державного боргу суверенної України. Основною метою державних зовнішніх позик є сприяння зміцненню економічного потенціалу, подоланню фінансових труднощів уряду країни-одержувача, надання продовольчої допомоги. Інституційна система міжнародних і валютно-фінансових відносин включає численні міжнародні організації. Їх об'єднує спільна мета – розвиток співробітництва і забезпечення цілісності та стабілізації складного і суперечливого всесвітнього господарства.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд, державний борг, економічний потенціал, міжнародна організація.

А н н о т а ц и я

Федоров В. А. Значение Международного валютного фонда в формировании внешнего государственного долга суверенной Украины. – Статья.

В статье исследуется значение Международного валютного фонда в формировании внешнего государственного долга суверенной Украины. Основной целью государственных

внешних займов является содействие укреплению экономического потенциала, преодолению финансовых трудностей правительства страны-получателя, оказание продовольственной помощи. Институциональная система международных и валютно-финансовых отношений включает многочисленные международные организации. Их объединяет общая цель – развитие сотрудничества и обеспечение целостности и стабилизации сложного и противоречивого всемирного хозяйства.

Ключевые слова: Международный валютный фонд, государственный долг, экономический потенциал, международная организация.

S u m m a r y

Fedorov V. A. The value of the International Monetary Fund in shaping the external sovereign debt of Ukraine. – Article.

The article examines the importance of the International Monetary Fund in shaping the external sovereign debt of Ukraine. The main purpose of state external loans is to promote economic potential, overcome the financial difficulties of the recipient government, and provide food aid. The institutional system of international and monetary-financial relations includes numerous international organizations. They are united by the common goal – the development of cooperation and ensuring the integrity and stabilization of a complex and controversial world economy.

Key words: International Monetary Fund, state debt, economic potential, international organization.